

Tartumaa

Peipsiveere looduskaitseala

PEIPSIVEERE LOODUSKAITSEALA

2013. aastal moodustatud 34 610 ha suurune Peipsiveere looduskaitseala paikneb Tartumaa idaosas, valdavalt tasase pinnamooega Peipsi nõu põhjajaosas.

Kaitseala moodustati kolme kaitseala liitmisel: Eesti suurima deltasoostiku kaitseks 1981. aastal loodud Emajõe-Suursoo sookaitseala, 1991. aastal loodud Piirissaare zooloogilis-botaanilise kaitseala ning 2006. aastal rajatud Emajõe suudmeala hoiuala. Kaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualade hulka ning on läbivõrdavate lindude rohke tõttu ka rahvusvahelise tähtsusega linnuala (IBA). Alates 1997. aastast on Emajõe Suursoo ja Piirissaar rahvusvahelise tähtsusega märgala ehk Ramsari ala.

Emajõe Suursoo tekkimise ehk soostumise põhjuseks on maakerke tõttu aeglaselt lõuna poole valgva Peipsi järve vesi. Soostikus asuvad liivastest rannavallidest ja mõhnadest kujunenud ca 80 mineraalmaa- ehk soosaart. Enamik vanu rannavalle on mattunud turba alla (paksus keskmiselt 3,1 m). Kaitsealal on esindatud kõik kolm soo arenguastet, kõige enam on madalsoid, seejärel siirdesoid ja vaid üks kõrgsoo ehk raba - Meerapalu.

Foto: Leegu järv, Arne Ader

Veestik

Emajõe Suursoo veeolude rütmil määravad Peipsi järve ja Emajõe veeseis, kuna soopind on enamasti vaid 1-2 m Peipsi keskmisest veetasemest kõrgem. Emajõgi, selle lisajõgi Ahja ning harujõed Koosa ja Kalli jagavad soostiku erineva vanuse ja ilmega soolaamadeks. Jõed on väikese languga, sügavad, paiguti järvelaoliselt laienenud ja mõnedes lõikudes muutub voolusuund sõltuvalt Peipsi veepinna tasemest.

Soostikus on 8 järve, millest suurimad on Koosa (282,7 ha) ja Kalli (198,7 ha). Ülejäänud on alla 100 ha pindalaga. Järved on mudase või turbapõhja, kuni 2 m sügavused, taimestikurohked. Aprillis-mais kõrgeneb Peipsi järve veetaseme suulamis-vee tõttu kuni 0,7 m ning selle tulemusel ujutatakse soostikus üle ca 70 km² suurune ala. Peipsi kõrgeima veeseisu korral ulatuvad veest välja ainult Meerapalu raba ja kõrgemad soosaared.

KESKKONNAAMET

Tükise väljaandmist toetas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus © Keskkonnaamet 2015

Kaitseala külastuse korraldaja

RMK Emajõe-Suursoo loodus-

keskus

Tel: 676 7999; 5305 0999

www.loodusegakoos.ee

Kaitseala valitseja

Keskkonnaamet

Jõgeva-Tartu regioon

Tel: 730 2240

www.keskkonnaamet.ee

Tükise koostajad: Kalli Viilma, Piret Valge, Maris Paju

Esikaane foto: Emajõgi suubumas Peipsi järve, Arne Ader

Kaart: AS Regio

Kujundus: Areal Disain OÜ

Küljendus: AS Regio

Foto: Emajõe Suursoo, Toomas Tiul

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele jaguneb kaitseala kuueks sihtkaitsevööndiks ja neljateistkümneks piiranguvööndiks. Koosa sihtkaitse-vööndis Koosa järvel on keelatud vilvida veelindude pesitsus-ajal 1. aprillist kuni 31. juulini.

europaalse tähtsusega elupaigatüübid.

tusliku tervikliku looduskompleksiga, kuhu jäävad mitmed üle-

taimeliiki on võetud

aitse alla, nende seas olulisemad on sinine emajuur, kummeli-

võrmehein, juurduv kõrkjas, kiirjas ruse, mõru vesipipar, pruun

lõikhein, väike konarohi, sookäpp, soovalk ja soohiilakas.

Siinseid jõhvikavarusid hinnatakse Eesti suurimateks.

Külastusobjektid ja -rajatised

RMK Emajõe-Suursoo looduskeskuses on kaitseala tutvustav ekspositsioon. Looduskeskuse juurest algab 2,5 km pikkune Emajõe õpperada, mis jääb jõe suurest mõjualasse ning on ülejutuse tõttu aeg-ajalt läbimatu või raskesti läbitav. Kaitse-ala oluliseks osaks on veeteed, mida mööda on võimalik saada Koosa ja Otisaare lõkkekohtadesse.

Foto: Emajõe Suursoo looduskeskus, Toomas Tiul

Foto: Mudakom, Matt Kõse

Elustik

Kaitseala elustik on iseloomulik puutumatule loodusmaastikule, mille tuuma moodustab laialtatsilik märgala. Suur ja pea-aegu inimtühi ala on väärtuslik vee- ja soolindude pesitsus- ja peatusala. Alal on kohatud vähemalt 176 linnuliiki, kellest 141 liiki on võimalikud või kindlad pesitsejad, kaitstavaid linnuliike on 77. Siin pesitsevad enamus meie kotkaliike.

Emajõe Suursoo piirkonnas võib kohata peaaegu kõiki Eestis elavaid imetajaliike s.h. meie suurkiskjaid. Veekogud on elupaigaks kaitse all olevatele saarmatele ja kopraasurkondadele.

Kaitseala eritüübilised järved ja jõed on olulised kalade kudemis-alad ja elupaigad. Siinsetes veekogudes elab hinnanguliselt 35 kalaliiki, kellest ohustatud liigid on tõugjas, säga, harilik hink, vingerjas ja võldas.

Soodes elavad kaitsealustest putukatest laiujur, tõmmujuur, männisinelane, suur-rabakill ja rohe-tondihobu.

Kaitsealalt on teada 425 liiki soontaimi. 27 taimeliiki on võetud kaitse alla, nende seas olulisemad on sinine emajuur, kummeli-võrmehein, juurduv kõrkjas, kiirjas ruse, mõru vesipipar, pruun lõikhein, väike konarohi, sookäpp, soovalk ja soohiilakas. Siinseid jõhvikavarusid hinnatakse Eesti suurimateks.

Foto: Väldas, Tiit Hunt

Külastaja meespäa

- Enne kaitseala külastamist tutvu ala kaitse-eeskirjaga (leitav www.rnigiteataja.ee).

- Kaitsealal võib korjata marju, seeni ja muid metsaande.

- Lubatud on kalapüük, va 1. maist 15. juunini Emajões Koosa jõe aljuselt Peipsini ning 1. maist 25. maini Koosa, Kargaja, Agari, Kalli ja Kaevandu jões. Leegu järve ning Kalli jõge ühendavas kanalits ja Ahja jões suudmest Lääniste Ahijärveni, Lääniste Ahijärves, Võngjärves, Lahepera, Kalli ja Leegu järves.

- Sõidukiga võib sõita vaid selleks ettenähtud teedel. Erandina on lubatud mootorsõidukiga sõita Emajõe ja Peipsi järve jääkattel ning maastiku-sõidukiga kaitseala veekogude jääkattel ja Piirissaarel lumikattega.

- Kaitseala vetel on lubatud sõita ujuvahendiga, va. mootoriga ujuv-vahendiga Koosa järvel. Keelatud on siseplõmismootoriga ujuv-vahendiga sõita alla 100 ha suurustel järvedel.

- Koosa järvel on keelatud vilvida 1. aprillist kuni 31. juulini.

- Telkida ja lõket võib teha ainult selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Öuemaal on teikimine ja lõkke tegemine lubatud omaniku loal.

- Tähistatud/tarastatud eramaal liikumiseks tuleb luba küsida omanikult.
- Eramaal liikudes tuleb järgida head tava ning mitte kahjustada omaniku vara ega häirida tema kodurahu.

- Rohkem kui 50 osalejaga rahvapärituste korraldamiseks tuleb saada kirjalik luba kaitseala valitsejalt.

- Looduses liikudes tuleb hoida koer rihma otsas.

- Looduses tuleb tegutseda järgi jätmata ning võtta külastusel tekkinud prügi endaga kaasa.

Hädaabi number 112
Keskkonnaalased õigusrikkumised 1313

Foto: Merikotkas Soitsjärve ääres, Arne Ader

